

SP, 9692

„Õpetajate Lehest“ IIsa.

KOOLIUUENDUSLANE

EESTI ÕPETAJATE LIIDU PEDAGOOGILISE TOIMKONNA
JUURES OLEVA KOOLIUUENDUSRÜHMA BÜLLETÄÄN

Nr. 2.

Küünlakuu 1937.

4. aastakäik.

Ilmub iga kuu (välja
arvatud juuni ja juuli).

Tellimishind eraldi „Õpetajate Lehest“ 50 s. aastas.

Töökava — Kasvatuskava.

Joh. Lillmaa.

Kogemused ja katsetused on sundinud mind aastate kestel üha muutma oma töökava koostamise mooduseid, ja — võib öelda — samad katsetused ja kogemused on viinud mind ka ligemale praktilisemale ja vastuvõetavamale töökava vormile. Sest töökava peab andma selge pildi kogu kavatsetavast aastatööst, töökava peab olema ülevaatlik, et igal päeval ja tunnil oleks võimalik kontrollida, kas ja kui suurte kõrvalekaldumistega on suudetud täita ettenähtud norme, ja töökava peab olema käepärane, et tekkinud ideid ja parandusi saaks otsekohe kasutada töökava täiendamiseks. Töökava peaks seisma meil alati silme ees, et me saaksime haarata kogu aasta tööd selle täies ulatuses.

Muidugi ei ole mõeldav, et saaksime valmistada sellise töökava, mis oleks maksev muutmatult mitme aasta kohta. Aastad erinevad üksteisest oma ajajaotuselt, liikuvate pühade tõttu, — ja igä-aastased muudatused, parandused ja täiendused peavad otsekohe kajastuma ka töökavades. Sellepärast töökava tuleb koostada iga kooliaasta kohta eraldi. Kuid iga kooliaasta alguses, töökava koostades, oleme olnud mures ja otsinud paremaid teid oma töö otsustarbekamaks läbiviimiseks.

Alljärgnevais ridades esitan oma katsetuste käesoleva etapi. Näeksin meeeldi, et mulle antaks näpunäiteid, kuid oleksin ühtlasi ka rõõmus, kui mu esitis suudab olla selleks teistele.

Aasta töökava koostamisel valmistasin esialgu töökava skeemi, mille mahutasin kirjutuspogna ühele leheküljele. Töö kergendamiseks praktilisuse mõttes tarvitasin selleks ruudulist paberit.

Skeem jagunes kahte üldveergu: esimene — kalendaariumi, teine — töökava jaoks. Üldveerud omakorda jagunesid mitmesuguseiks alalahtreiks. Kalendaariumi osas esimesse lahtrisse märkisin töö- nädalate järjenumbrid, mida tuleb kooliaasta kohta umbes 35. Iga nädala jaoks ülalt alla jätsin kaks ruuduvahet. Järgmises lahtris on tööpäevade arv vastavais töönalalais, sest ühes kalendrinädalas võib olla juhuslike pühade ja pukepävade tõttu või ka muil põh- jusil vähem tööpäevi kui tavalisest kuus. Kolmas lahter jaotab need nädalad ja päevad kalendrikuudeks, mis jälle enamuses ei ühti nädalate ja päevade põikjoontega, sest kuu võib alata ka kesk nädalat. Neljas lahter loendab tööpäevade kuupäevi vastavais kalendrinädalais, viies lahter sisaldab mälestus- ja tähtpäevi ja kuues — teemade numbreid. Nendega lõpebki kalendaariumi osa. Esitan selle kohta selgitava tabeli 1936./37. kooliaasta algusest.

TÖÖKAVA SKEEM 1936./37. KOOLIAASTAL.

Töönädalad	Tööpäevade arv	Kuud	Kuupäevad	Mälestus- ja tähtpäevad	Teema nr. nr.	
					Töökava . . .	
					Kodulugu . . .	
1.	6	September	14.—19.	21. sept. Madisepäev 23. sept. Sügise algus kl. 7.	I klass	
2.	6 3		21.—26. 24.—26.		29.sept.Mihhklip.Lõikusep.	I klassi „eelnädal“
3.	6		28—30. 1.—3.			1. Koolis
4.	6	Oktoober	5.—10.	14. okt. Kolletamispäev	2. Sügistööd	
5.	6		12.—17.		3. Sügisloodus	
6.	6		19.—24.		31. okt. Lut. usup. p.	4. Laste kodune elu
7.	3 5		26.—28. 26.—30.			

Teisel ja 7. nädalal kahekordsed tööpäevade ja kuupäevade numbrid näitavad eraldi I ja teiste klasside tööd, kuna esimene klass algab varem ja peab oktoobri lõpus koos linnalastega „kliistri- pühasid“.

Töökava osas märgime ainult I, II ja III klassi (mul on nimelt ühekomplektiline kool kolme õppeaastaga) koduloo teemad, sest muud õppeained: emakeel, matemaatika, laulmine jne. kasvavad välja koduloo teemadest. Koduloo teemade kohta on aga juba teada, kui palju aega tarvitab nendest igaüks. Suuremais kooles

jaotame töökava lahtrite all kõik õppeained kogu aasta kohta. Seda on skeemil väga kerge teha, kuna siin on selgelt näha kogu aasta tööpäevade arv ja aeg. Muidugi tuleb skeemil jaotamisele iga õppeaine ainult peateemade järgi, kuna meil on teada, kui palju aega vajab õppimiseks üks või teine osa.

Kui on sellisel skeemil vastavad jaotused tehtud, siis valmistame teise täpsema tabeli, või kava, millel on need üldosad või teemad näidatud täpsema alajaotusega. Iga päeva kohta tuleb koostada muidugi veel päeva-töökava, kus käsitletav aine on töötatud peensusteni välja esitamiseks. (Vastavaid näiteid leiame väga täiuslikult kogu koolitöö kohta Joh. Käis'i teoseis „Uusi teid algõpetuses.“)

Kasvatuskava ei saa vaadelda lahus kooli üldise õppe- ja töökavast, sest kasvatuskavas ettenähtud sündmused kooliaasta kohta, nagu aktused, erinädalad, võistlused jne. peavad olema kindlas kontaktis üldise töökavaga; kuid töökava on ju ka ise suur ja üldine kasvatuskava, sest maksvate algkoolide õppekavade järgi kogu õpetus algkoolis peab võtma oma sihiks laste kehalise ning vaimlise arendamise ja kõlbla täiendamise. Uute korralduste kohaselt seltsib senise töökava juurde ainult uus lahter „kasvatuskava“ nime all, ja sinna lahtrisse märgime n. n. kooli kalendaariumi.

Vastavalt sellele uuele hooaja-probleemile käib nüüd arvata-vasti kõikjal kibe kavade koostamine, sest nimetatud kavad peavad olema valmis teatavasti märtsi kuus. Et kasvatuskava rõhutab eriti n. n. kalendaariumi tähtsust, kus peavad olema märgitud päevapealse täpsusega kõik tähtpäevad, mälestuspäevad, kavatsetavad aktused, eritunnid, erinädalad, võistlused jne., siis oleks vist kõige otstarbekam koostada kasvatuskava otsekohe trükitud kalendri kalendaariumi taha. Seal on juba tähtpäevad kogu aasta kohta, neid tuleb ainult täiendada kohaliste, meie poolt ettenähtud sündmustega ja ametlikes ettekirjutistes antud tähtpäevadega. Sobivaim kalender selleks on muidugi „Õpetaja tähtraamat“, kuna see on vastava eriteadlase poolt koostatud just kooli ja õpetaja jaoks. Seal on antud peale muu hariliku kalendaariumi osa (ainult laadad puuduvad, kuid sellest meil ei tarvitse vist erilist numbrit teha!) kõik ametlikud ettekirjutised koolitöö alguse, lõpu ja koolivaheaegade kohta, seal on toodud suur hulk tähtpäevi kõigist kultuurtegelastest ja palju muud õpetajale ja koolile tarvilikku. Selle järele kasvatuskava koostamisel jääb palju üldtööd ära ja meie saame pühendada otsekohe oma kooli kavale.

Et „Õpetaja tähtraamatu“ ruum ei võimalda endasse mahutada kogu kasvatuskava, siis tuln järgmisele ideele. Lõikasin nimetatud tähtraamatust 1936./37. õppeaasta kalendaariumi osa välja, kleepisin selle kuude järjekorras veergu — kuud üksteise alla, ja kogu selle aasta kalendaariumi veeru kleepisin suure puhta paberipoogna ette. Nüüd tegin tollel paberil vajalikud jaotused ja lahtrid, ning kogu kasvatus- ja õppekava mahub ühele lehele. Ees on õpetajale ja kogu koolile vajalik kalendaariumi üldosa, sellele järgnevad tööpäevade tähistamise veerg, kasvatuskava lahter, kuhu võib märkida kõik oma kooli kohta vajaliku, siis järgneb väljatöötatud töökava õppeaineile vastava lahtrite arvuga. Lõppeks võib olla lahter ka muude märkuste ja ülestähenduste jaoks, kuhu tulevad märkimisele näiteks ametlike aruannete ja paberite esitamise tähtpäevad jne., kui neid ei loeta kooli üldise kasvatuskava alla kuuluvaiks.

Ons sellisel üldisel kooli kasvatus- ja töökaval ka küllaldasid häid külgi, et sellest maksaks üldse juttu teha? Usun, et on.

1) Kogu kalender kõigi tähtpäevadega on korruga silme ees, ja meil ei tarvitse midagi vabandada oma unustamisvõimega.

2) Kasvatuskava koostamisel on ülevaade kogu õppeaasta ajast ja ettetulevaist sündmusist, milletõttu oma kooli sündmuste ja ettevõtete jaotamisel on hea pidada kindlat sidet üleriigiliste ja kalendri tähtpäevadega.

3) Ühisel kasvatus- ja töökaval saame hoida kindlaima seose kasvatuskava ja töökava vahel, mis on ilmtingimata tarvilik ja nõuetavgi eduka koolitöö saavutamiseks.

4) Kui selline üldkava ripub alati õpetaja silme ees töölaua kohal seinal, siis õpetaja saab alati kontrollida, kas töö püsib ettenähtud tööraami piires. Silmab ka juba ette liginevaid tähtpäevi ja uue nädala teemasid, teab nende vastu valmistuda ja hakata koguma vastavaid materjale ning teha tarvilikke korraldusi.

5) Kõiki sündmusi, mis kerkivad alles kooliaasta kestel, on hea märkida otsekohe sellele üldkavale vastavate korralduste saabudes.

Ja lõppeks: (6) Kui esitatud kasvatus- ja töökava koostamise moodus leiab laialdasemat tarvitamist, siis tulevikus õpetajail ei tarvitse loodetavasti oma tähtraamatutki hakata lõhkuma selle kava koostamiseks, vaid selleks trükitakse juba sama kalendri laoga vastav kalendaariumi eririba.

Murrumõiste kujundamisest.

Vik. Ordlik.

Arvumõisted kujunevad lapses õige pikkamisi keerukate psüühiliste protsesside abil. Kujunemine sünnib samm-sammult, kuni jõutakse kõrgeimale astmele — abstraktsete arvu kujutluseni. On vaja rohkesti harjutusi konkreetsete asjadega, enne kui jõutakse abstraktsuseni. Igasugused järsud hüpped arengutees kahjustavad edaspidist kujunemiskäiku.

Tavaliste arvumõistete kujunemistee on keerukas. Veelgi enam aega nõudev on see murrumõistete kujunemisel. Seda juba esiti seetõttu, et tegelikus elus väga harva esineb võimalusi terve osade (murdude) loendamiseks. Ei saa nii saavutada seda algastet — rida. On ju nii, et meie silmale tervest osa äravõtmisel järelejääv osa enamasti moodustab uuesti terviku. Seda just seetõttu, et tavaliselt toimub äravõtmine ning juurdepanemine n.ü. otsast. Näiteks oli terve palk, lõigati meetrit paar ära, järele jääb ikka palk, küll lühem, aga omaette tervik nagu ennemaltki. Hoopis selgemini ilmneb murru tekkimine siis, kui äravõtmine või juurdepanemine on toimunud niitelda küljest, või kui on võimalus näha asja esialgset kuju suurust. Näiteks kui aknaklaasilt on nukk ära löödud, kohe kaob terviku mõiste. Sama lugu on ka pooliku jahukotiga (endise suurusega mõõtmise, võrdlemise võimalus) jne.

Need on näited elust, kus üldse võib hakata murrumõiste kujunema. Aga neid on vähe. Enamikul kujundatakse murrumõiste koolis. Koolis on võimalik elulisi näiteid murrumõiste loomiseks tuua veel vähem. Lõhkumine on alati kulukas! Siiski jagame osadeks õunu, kaalikat, vast mõne koogigi (sünnipäev koolis!). Püüame leida omadest kasinatest summadest mõne krooni šokolaaditahvlite ostmisekski (neil on oivalised jaotused!). Viimase juures esineb siiski ka osast terviku kujunemise hädaoht: kui pole ühtegi jäetud jaotamata, ununeb lastel varsti, kui suur see terve tahvel alguses oli. Seepärast pole suurt abi ka igasuguste paberilehtede poolitamisel, mis tegelikus töös esineb sagedasti, näiteks tööpeetuse tunnis.

Varsti minnakse sammukene edasi abstraktsiooni poole. Nagu arvumõiste kujundamiseks esitatakse arvkujud, nii murrumõiste kujundamiseks murrulehed.

Kõigile eelmainitule tugenedes, ei ole ükskõik, kuidas murrulehti valmistada. Tuleb hoiduda uue terve kujunemise võimalusist.

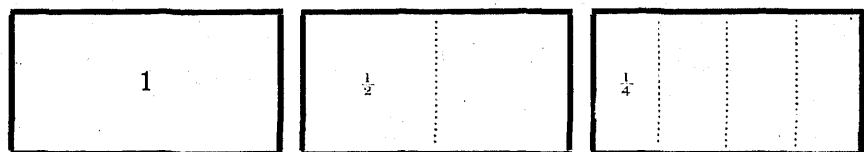
Olen tarvitanud murrulehtede voltimisel $\frac{1}{2}$ brošüürlehe suurst paberit. See suurus näib olevat igati kohane. Suuremad oleksid raskesti klassilauale mahutatavad ning alalhoitavad, väiksemaid voltides, näit. $\frac{1}{16}$ -deks, saaksime liiga väikesed osad.

Õppekava ei näe ette I klassis murdude esitamist, kuid ei ole paha, kui juba sääl teeme veidi ettevalmistusi $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{4}$ mõistmiseks. Siin eriti just esineb eluliste näidete esitamise vajadus. Lõppeks aga valmistatakse ka juba I kl. vastavad murrulehed.

II klassis lisandub neile $\frac{1}{3}$ -leht.

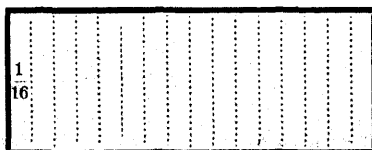
III klassi komplekt koosneb juba järgmistest murrulehtedest: 1 terve; $\frac{1}{2}$; $\frac{1}{4}$; $\frac{1}{8}$; $\frac{1}{16}$; $\frac{1}{3}$; $\frac{1}{6}$; $\frac{1}{12}$; $\frac{1}{5}$; $\frac{1}{10}$; IV klassis liituvad neile veel $\frac{1}{9}$ ja $\frac{1}{7}$.

Ja nüüd asume siis voltimisvõtete juurde. Esiotse paistab loomulik olevat põikvoltimine, sest siis on võimalik esitada võrdlemiseks, pääleasetamiseks jne. igasuguseid murde. Saaksime sääraseid murrulehed:

jne.

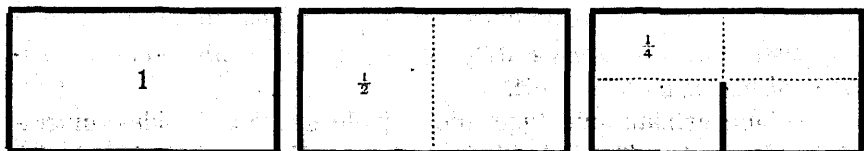
Aga kujutame ette $\frac{1}{16}$ -lehte:

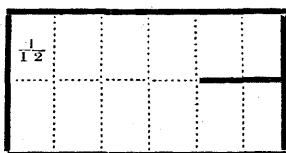
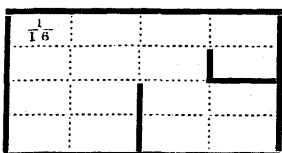
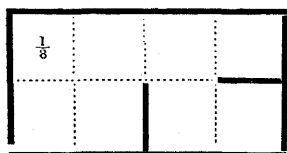

Eks see ole lõppeks vaid kortsustatud paber, „harmoonika“! Mõõtmiseks ei kõlba ta enam kuidagi.

Kõigi sääraselt volditud murrulehtede juures ühe osa tagasi voltimisel, et saada tervest lehest murdu (näiteks $\frac{7}{16}$), kollitab see „terveks-muutumise“ hädaoht.

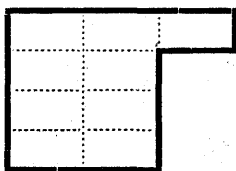
Palju paremaid tagajärgi saavutame allpool esitatud voltimisel kuigi ka siin mõningate murdude esitamisel jääb püsima toosama elmainitud hädaoht ($\frac{3}{8}$; $\frac{2}{4}$ jne.):

jne.

Näib aga, et selliste lehtedega üldse ei saa esitada näit. $\frac{3}{4}$; $\frac{5}{8}$ jne. Selle vältimiseks on murrulehed varustatud lõigetega (joonisel märgitud pideva joonega). Neid voltimisel kasutades saame kõik vajalikud osad igast lehest ja enamikus ikka sellised kujundid, mis meenutavad kogu aeg, et nad on osa tervest. Näit. $\frac{9}{16}$:

Muidugi veidi enam käsitlemisharjutusi nad alguses vajavad, kuid murrud saame küllalt mällujäävad, saame murrukujud. Enamasti ikka sellised, et teatavale murrulehe põikmurdele ühes ääres on veel teatav osa. (Ainult $\frac{1}{16}$ ei ole nii saavutatav näidatud lõigete juures).

On häa, kui terve komplekt murrulehti sisaldab iga murrulehte 2-kes eksemplaris. Teine eksemplar aga oleks lõigeteta. Siis on alati võimalus võrrelda päaleasetamise teel, kui palju võetud või saadud murd on tervest väiksem, kui palju puudub tervest jne. Lõigetega ja lõigeteta eksemplaride kiiremaks eraldamiseks tarvita- tagu erivärvilisi pabereid. Ka on soovitatav murrulehel lihtmurruline ($\frac{1}{4}$; $\frac{1}{2}$ jne.) osa märkida silmapaistvalt, näiteks värvimise teel. Nii saame küllalt otstarbekohased õppevahendid.

Papptööde kaunistamisest.

Agu Peerna.

Papptöö koos kirjutikanduse ja -kudumistöödega on ala, kus värv kaunistuselemendina on eriti omal kohal. Puitasju näiteks vööbata värviga on ikka hädavahend, sest ainsaks sobivaks ehteks puule on ta oma toim — heleda lakikihiga intensiivsemalt esile tõstetud — või siis puulõike- ja põletuskirjad.

Meil tavaliselt papptööde kaunistamiseks tarvitatakse järgmisi võtteid: 1) katmine kirjupaberiga (mida ka ise tehakse); 2) kat-

mine ühetoonilise värvpaberiga, millele kleepides koostatakse teistvärvi paberist ornamente (olgu üksiktükikestest, nagu näidatud J. Käis — K. Sömer Uta. IV 7, lhk. 81, või mitmekordselt sümmeetrilistest lõigetest); 3) katmine ühetoonilise värvpaberiga, millele trükitakse (kartuliga, korgiga, kummiga) lihtsaist üksikelementidest koostatud ornamente või tehakse need šabloonil abil pritsides.

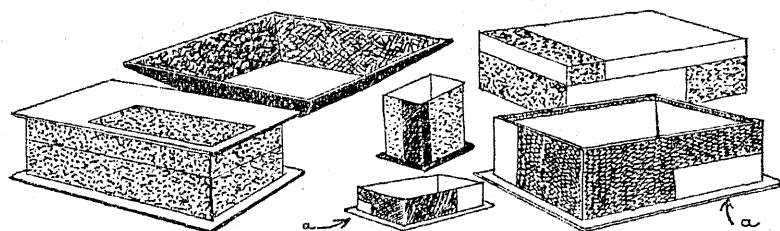
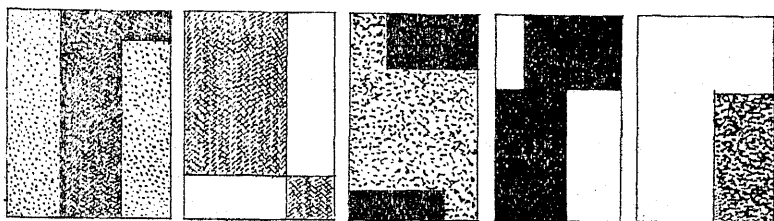
Kõik need võtted võimaldavad teha keni asju — kuigi esimesena mainitu suurte pindade puhul mõjub igavalt ja teine ning kolmas kulutavad (peene kirja puhul) liigselt tööaega. Lubatagu sellepärast esitada veel üht võimalust. Selles on püütud rakendada „moodsa“ kaunistuskunsti põhimõtteid: lihtsad vormid (mitmesuguste proportsioonidega riskülikud!), mis harmoneeriks nurgeliste papptööde piirjoontega; mõjumine napilt-elustatud pindadega, sümmeetriast (mis tihti teeb asja „kuivaks“ ja igavaks) loobumine.

Mõne aasta jooksul oma töös neid võtteid rakendades olen kasutanud järgmisi töömaterjale: **peenemakirjalist** kirjupaberit (kaanepaber; müügilolevad sordid kerge läikpinnaga), mille tähniline kiri on kahest värvi toonist kombineeritud, jättes sinaka, roheka, tumepunaka, halli, kollast või punakat ilmet pruunika j. t. üldmulje; värvilist läikpaberit, mille toonid olgu sobivad kirjupaberi üldtoonile (eelnim. puhul tumekollane, oranž, hele- ja tumepunane, -sinine, -roheline või -pruun, hall, must, valge, hõbe ja kuld): kaanega karpide voodriks on kõige kohasem albumipaber, mille tagasihoidliku tugevusega sinine, oranž, kollane, roheline mõjuvad mahedamalt kui mingi lilleline v. m. kribukrabu; lahtiste, eriti aga kaldkülgsete karpide puhul ei ole erilisi voodripabereid vaja; kaldkülgsete puhul nimelt tulevad kaunistada kaldkülgjed „seestpoolt“.

Lihtsam ja rahulik-kaunim pinnakaunistis on kaht erivärvi kirjupaberit kõrvutades (vt. joon. 1, ülal) saadud riskülikute kombinatsioon. Hästi sobivad hall sinisega, kollakas-pruun sinisega, hall tumepunasega, kollakaspruun rohelisega j. t.

Pisut teravam efekti saame, kui samal moel kombineerime kirjupaberit ja värvilist läikpaberit: tumepunakas-kirju — helepunasega, sinikaskirju — täissinisega, hallikaskirju — punasega jne., kusjuures kuld- või hõbepaber on kooskõlaline peagu igaga. — Kombineerimiseks on meil siin kaks võimalust: Kas suurele kirjule pinnale väike (kuid intensiivselt mõjuv!) ühevärviline riskülik või ümberpöörduvalt.

Sama pindadekombinatsiooni kolmas võimalus on kaht ühetoonilist läikpaberit kasutada. Kui võtame n. ö. heraldilisi värve (val-

Joon. 1.

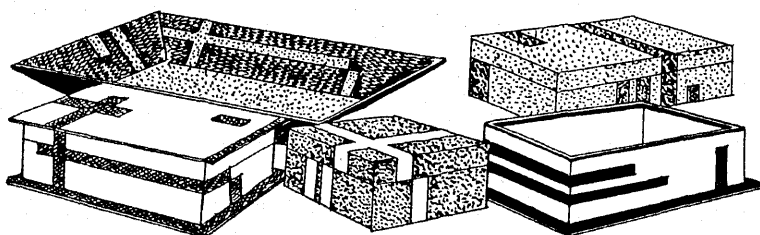
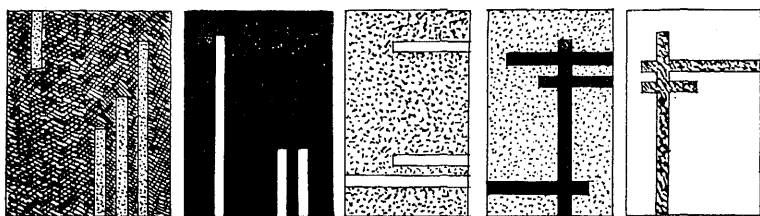
get punasega, musta kollasega j. m.) siis saame erguloomulisi, kuid ka rahutultmõjuvaid pindu; „pehmema“ mulje saame aga siis, kui kõrvutame ühe põhitooni erivarjundid (helepruun tumepruuniga, samuti sinised, rohelised) või valime vaikse kooskõla (must pruuniga, hall sinisega, hõbe sinisega, tumepunane kullaga).

Karbikaane puhul, millel on „räästas“ (või lahtise karbi üla-serv) ja sama lai „tallatükk“, on soodne seda kitsalt kantida ergutoonilise värviga (näit. tumesinaka kirju kõrvval erkpunane). Hõbe- või kuld-paberist või teisest „vaiksest“ värvist servakant võib aga olla laiem.

Pindademängu võimalus ei piirdu aga ainult mapi- või karbi-kaanega. Samuti võime toimida ka karpide külgede juures. Lihtsam võimalus on kaanega karbi päälispind võtta erinev külgede omast. (Vt. joon. 1 all.) Kui kaas on kahest paberist, siis üks neist peaks olema ka külgedel. Võime aga külgedel kasutada kaht paberit ka nii, et üks paar külgi (kõrvuti olev pikk ja lühike) on ühe, teine paar — teise paberiga. (Joonisel on noolekestega vihjatud võttele, et külge kaunistav ristkülik on ümber nurga painutatud kõrvalküljele.)

Teine kaunistamisvõtte seni kirjeldatud pindade kombineerimise kõrvval on ribade kombineerimine. Need oleksid kas kirju- või ühetoonilisest paberist lõigatud, tavaliste keskmises suuruses tööde puhul 10—15 mm laiad. Need — asetatud karbiservadega rööbiti

ja omavahel rööbiti või ka täisnurgi-ristlevalt — annavad hulga meeldivaid kombinatsioone kaantel (karp või mapp) ja karbikülgedel (vt. joon. 2.). Meil on siingi võimalus mahedalt harmoneerivaid

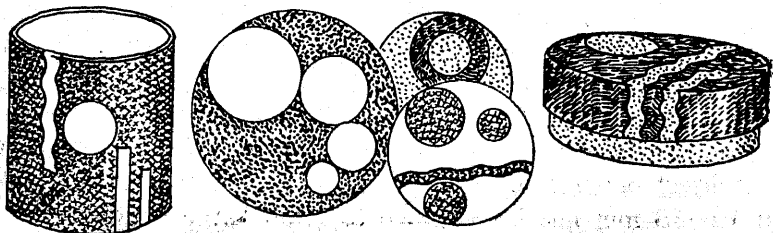

Joon. 2.

või teise najal efektselt esiletungivaid värvitoone kõrvutada — kas kirju kirjule või kirju ühevärvilisele (ja ümberpöörduvalt) või ühevärviline ühevärvilisele.

Erivärvilist kanti pean sobivaks ainult kaaneta karbi ülalservas, kaanega karbi kaaneplaadi ja kaanega või kaaneta karbi tallatüki (tallaplaadi) servas. Kaldkülgsete karpide siseuures kandid nõuavad sisekülgede katmise puhul küll liialt täpsusevaeva, kuid kaunistavat mõju need kitsad kriipsukesed sel määral ei anna, kui näit. võte, et „liudkarbi“ põhi (mitte vasta lauda olev tald!) on kaetud ergu ühetoonilise läikpaberiga, kaldus küljed aga tumeda kirjupaberiga (vt. joon. 1 ja 2, alumine osa).

Kui ülalkirjeldatud kohaldame ümmaratele vormidele, siis sõõrikutel pindadel olgu esitatud ka sõõrikuid pindu ristkülikute asemel ja lainelisi võõte sirgjoonsete kohtadel. (vt. joon. 3.)

Joon. 3.

Uudiseid Soome koolikirjanduse alalt.

Möödunud 1936. a. jooksul ilmus Soomes haruldaselt rohkesti kirjandust uuele koolile — metoodilisi käsiraamatuid, tööjuhatuskogusid, arvutus- ja muid töövihke. Eesti koolitegelastele on meeldivaks üllatuseks, et Soome koolikirjanduses rakendatakse samu uuenduslikke põhimõtteid, mis meilgi: õpilaste isetegevus individuaalses tööviisis tööjuhatusete kasutamisega, kodukoha-põhimõte, keskustus-põhimõte jne. Seetõttu tunduvad need töövahendid tuttavaina, kodustena; erinevusi leiame peamiselt sisus, mis tingitud lahkuminekuist õppekavades.

Toome allpool lühikese ülevaate Soome kooliuuenduslikust kirjandusest, mis võib palju huvitavat ja õpetlikku pakkuda ka eesti õpetajaile. Piirdume seekord vaid tööjuhatuskogude ja töövihkudega.

1. *Alb. Näätänen* (koolinõunik Viiburis). *Kotiseutuopin työtehtäviä ja -ohjeita*. Yläkansakoulu (vastab meie 3. õppeaastale). Hind 3 Smk. (25 senti). See kogu sisaldab 17 tööjuhatuset koduloost, näiteks: liiklemismäärusi õpilasele, ilmakaared, õhusoojuse vaatlusi, kodukoha loodusevarasid, kodukohas kasvatatavaid põlluvilju jne.

Tööjuhatusetekogu on valmistatud 2 väljaandes — vihkudena ja lahtistel lehtedel.

2. *Alb. Näätänen*. *Kotiseutuopin ja topograafian alkeiden työtehtäviä -ohjeita*. Yläkansakoulu 2. klassile (= 4. õppeaastale). Hind 3 Smk. Näiteid: Ilmakaarte määramine kella ja Põhjajanaela abil. Ilmavaatlusi. Tutvumine kompassiga. Kooliümbruse plaani koostamine silma järgi. Koduküla kaardi valmistamine jne.

3. *Ukko Kivistö* (tuntud Soome kooliuuenduslane) — *Alb. Näätänen*. *Työohjeita maantiedossa*. 1. vihk — Soome. Vihk sisaldab 34 tööjuhatuset, mis ehituselt mitmeti sarnanevad meie tööjuhatusetega. Ei puudu ka: „mõtlemiseks“, „pean meeles“. Pääle selle on vihkus rohkesti kaarte ja jooniseid, mis teevad vihu välimuseltki meeldivaks.

4. *Atte Ennala*. *Luonnontiedollisen aineryhmän työohjeet*. 2. vuorokurssi. (Vuorokurssi tähendab kahe vahelduva aastakursuse üht kursust: 1. kursus on paarituurvulise aasta, 2. — paarisarvulise aasta jaoks). Tööjuhatusetekogu on antud lahtistel lehtedel — 97 looduseõpetuse ja 31 maateaduse alalt. Võrreldes eelmisega on see kogu metoodiliselt vähem välja töötatud.

5. *Ukko Kivistö — Aarne Huuskonen* (Helsingi koolinõunik) — *Reino Järvinen*. Historiallisia harjoitus- ja työtehtäviä I. Tööjuhatused on antud lahtistel lehtedel; kogu on varustatud üldiste juhistega õpilasele, nagu meiegi tööjuhatusetekogudes. 4 tööjuhatusst käsitlevad vanaaega, 10 — keskaega. Rohkesti kaarte ja pilte, mida õpilane võib välja lõigata ja töövihku (brošüüri) kleepita. Võrdlemisi rohkesti nõutakse joonistamist.

6. Sama, 2. vihk. 42 tööjuhatusust uus-ajast.

7. *Atte Ennola*. Historian työöhjeet. 64 tööjuhatusust algkoolile, lahtistel lehtedel. Hind 5 Smk. (40 senti).

8. *Huuskonen — Lehtomaa*. Nuorten yhteiskuntaoppaan työkirja. 11 tööjuhatusust kodanikuõpetusest, lahtistel lehtedel pappkaane vahel. See on esimesi tööjuhatusetekogusid Soomes, ilmus 1935. a.

9. *Aliina Soininen* (riikliku katsekooli juhataja) — *Aarne Huuskonen*. Historian työkirjaku via I ja II, kummagi hind 3.50 Smk. (28 senti).

See omapärane, meil seni puuduv töövahend sisaldab suure kogu ajaloolisi pilte (I vihk 15, II — 19 lehel). Pildid on määratud väljalõikamiseks ja töövihikusse kleepimiseks, mistõttu nad on trükitud ainult ühele leheküljele. Trükitehniliselt on pildid hääd, samuti sisuliselt valikult. Seesuguse töövahendi tarvitamine teeb tarbetuks ajalooliste piltide „joonistamise“, mille otstarbekuses tuleb kõvasti kahelda. Võiks soovida, et ka meil peatselt ilmuks selline töövahend.

10. *Ukko Kivistö — Teuvo Herna*. Laskento I. Matemaatika-töövihk yläkansakoulu I klassile. 86 lk. Hind 5 Smk. See töövihk sarnaneb suuresti näiteks Joh. Käis'i arvutusvihkudega, ainult puudub ruum iseseisvaks arvutamiseks ja üldse on jäetud võrdlemisi vähe võimalusi õpilase omaalgatuslikuks tööks.

11. *Ukko Kivistö — Teuvo Herna*. Laskuharjoituksia I. See 34-leheküljeline vihk (hind 2.50 Smk.) sisaldab ainult abstraktseid harjutusi samal põhimõttel kui eelmises vihikus (s. t. õpilasel antud ülesandeid ümberkirjutada ei tule). Jagamise puhul on ette märgitud joontega isegi jagamise käik. Vihk on välja antud 2 kujukul — brošeeritult ja lahtistel lehtedel.

12. *Ukko Kivistö-Yrjö Väänänen*. Äidinkieli. Harjutusvihik yläkansakoulu I klassile. 48 lhk. Hind 2.75 Smk. Oma ehituselt sarnaneb näit. Joh. Käis'i „Emakeele töövihuga“.

13. Samult autoreilt on ilmunud harjutusvihk ka üläkansakoulu II ja III klassile.

14. *Kauko Hentilä*. Mittausopillisia tehtäviä. See geomeetria-töövihk üläkansakoulu III ja IV klassile ilmus alles hiljuti, brošeeritult ja lahtistel lehtedel. Hind 7 Smk. Meie õppekavades ei ole geomeetria käsitlesele iseseisvat kohta antud, mispärast geomeetrilised ülesanded meil esinevad koos aritmeetikaga.

Ülaltoodust nähtub, et Soome algkool (osalt ka täienduskool) on saanud 1 aasta jooksul uuenduslikud töövahendid ja tööjuhatuskogud peaaegu kõigis aineis. Huvitav on veel märkida, et sellest uuenduslikust tööst võtavad osa ka Soome koolinõunikud.

Võiks soovitada kõigile õpetajaile, kes juba vähegi aru saavad soome keelest, tutvuda ülalmainitud tööjuhatuskogude ja töövihkudega. Tellida võib „Töökooli“ kaudu (Tallinn, Pärnu mnt. 17.)

2. Soome-Eesti õpetajatepäevad juunis Helsingis.

Soome ja Eesti õpetajate ühistöö areneb jõudsasti mitmel viisil. Üheks tähtsaks momendiks selles ühistöös on mõlema vennasrahva õpetajate ühine kokkutulek kord aastas, et tutvuda vastastikult haridustöö püüete ja saavutustega ning seada ühiseid sihte kooliuuendustöös.

1. Soome-Eesti õpetajatepäevad 1935. a. peeti Tallinnas ja Helsingis ning need õnnestusid kõigiti hästi. Edaspidi aga arvati soovitavaks korraldada neid kokkutulekuid vaheldumisi Helsingis ja Tallinnas. 1936. a. jäi vahele 5. Soome-Ugri kultuurkongressi tõttu.

Nüüd on saabunud Soomest teated, et sääl on käimas tõsine ettevalmistus 2. Soome-Eesti õpetajatepäevadele, mis peetakse vist 15.—19. juunini s. a. Korraldava toimkonna juhatajaks on haridusnõunik A. Salmela. Päevade puhul korraldatakse ka kooliuuenduslik näitus. Kuigi E. Ö. Liidu Soome ja pedagoog. toimkond pole seni omalt poolt välja töötanud eesti õpetajate osavõtu kava, on siiski kindel, et pääle pedagoogiliste ettekannnte võetakse osa ka koolinäitusest.

Seepärast on soovitav, et eesti õpetajad, eriti aga kooliuuenduslased juba nüüd hakkaksid mõtlema näitusest osavõtule. Niipea kui E. Ö. Liidu pedag. ja Soome toimkonnad koostavad täpsema kava, teatakse sellest kõigile asjast huvitatuile.

Et õpetajatapäevade ajal ja nende järel korraldatakse ekskursioone Soome vaatamisväärsesse kohtadesse, siis tuleks küll soojalt soovitada, et eesti õpetajad rohkel arvul päevadest osa võtaksid.

Hõimunurk.

Vakavaa ja suolaista.

Tõsist ja soolast.

Opettajan tunnetu heikkous on itsekorotus. Me ajattelemme
nõrkus eneserõhutamine mõtleme
oleva(mme)*) kovin tärkeitä ja tietorikkaita, oppineita ja ymmär-
väga tähtsaid teadmusterikkaid aru-
täväisiä. Opettaja on mielestä(än) jotakin. Minä tiedän, mitä minä
kaid tema enda meelest midagi tean
teen, minä menen muita valistamaan, minä lähden kasvatamaan
lähen valgustama lähtun (algan)
tätä kansaa. Minä olen jotakin suurta ja ihmeellistä ja ihailtavaa.
seda rahvast imestusväärset
Itsekorotuksen musta henki vaanii jokaisen opettaja korokkeen
vaim varitseb iga puldi (kateedri)
laidassa.
serval

Meitä opettajia on tähän itsekorotukseen järjestelmällisesti kas-
sellesse -sse kavakindlalt
vatettu. Suuri minä on ehkä jo seminaarissa aloittanut kasvu(nsa)
alanud
ja jatkunut opettajakorokkeella.

Meiltä opettajilta puuttuu itsetiedotonta vaatimattomuuta. Kun
puudub alateadlikku tagasihoidlikkust
opettajia tulee paljon koolle ja ruvetaan asioista keskustelemaan,
kokku hakatakse
tulee „minä“ pian esille. Melkein kaikki opettajain riitaisuudet
pea peaaegu kõik lahkkelid
johtuvat itsekorotuksen tarpeesta, omasta minästä ja suhteuttamis-
kõrvutamis-
taipumuksesta, arkuudesta muitten arvostelun suhteen. Muut
kalduvusest hellusest teiste arvustuse
eivät anna muka minulle sitä arvoa, mikä minulla nerokkaana
ei (3. is. mitm.) nagu väärtust mis vaimukana

*) mme — omandusliide 1. isik. mitm.

ja ihmeellisenä ihmisenä tai meillä joukkona on. Muut rohkenevad
inimesena jõuguna (hulgana) julgevad
sekaantua minun yksioikeuksii(ni), minun tehtävii(ni), minun
end segada (minu) ainuõigustesse (minu) ülesandeisse
kuri(ni), minun laste(ni) hoitoon, minun opilaitte(ni) taitoon
(minu) distsipliini hoidmisse (minu) õpilaste oskamisse
tai taitamattomuuteen, tai kohtelevat meitä joukkona tavalla, joka
või oskamatusse viisil
loukkaa arvoa(mme).
haavab (meie) väärtust

Opettajan on astuttava alas jalustalta(an). Jostakin korkealta
(eestip.: õpetajal tuleb astuda) alla (oma) pjedestaalilt kustki
käsini kasvattaminen ei käy lainkaan.
(kätega), poolt (käi) sünni põrmugi
Vaikea on heittää pois valheellisuuden naamaria. Vaikea on
raske ära valelikkuse maski
astua oman hyvyyden ja viisauden korokkeelta alas nöyryyden ja
tubliduse (hääduse) tarkuse alandlikkuse
yksinkertaisuuden laaksoon. Vaikea tie — opettajallekin.
lihtsuse orgu tee

Suuret kasvattajat ovat vakuuttaneet, että rehellisyys kasvatteja
kinnitanud ausus, õiglus kasvandikkude
kohtaan ei ole arvonmenetyks, päinvastoin. Vain rehellinen kas-
vastu väarikuse kaotus vastupidi
vattaja voi oikealla tavalla auttaa kasvatteja(an) heidän vaikeuk-
õigel aidata nende (nende) ras-
sissa(an).
kustes

Vähemmän puhetta, enemmän elävää elämää. Silloin osaamme
kõnet, sõnu elavat elu siis oskame
johtaa muitakin elämään.
juhatada elama

„Kansakoulun Lehti.“

E. Ö. Liidu kooliuuendusrühma liikmelle.

Neid kooliuuendusrühma liikmeid, kes pole veel tagastanud
ankeetlehte organiseerimis- ja töökava kohta, palun seda teha või-
malikult kohe.

Joh. Käis.

Trükitud 10. veebruaril 1937. a.

Toimetuse aadress: Tartu, Tähe 77-3.
Vastutavtoimetaja Joh. Käis.

Väljaandja Ü. K. Ü. «Õpetaja», Tallinn, Pühavaimu, 11.

Kirjastus o.-ü. „Täht“ trükikoda Võrus 1937.

Eesti Kirjanduse Seltsi

perioodiliste väljaannete omandamist pole veel keegi kahetsenud!

Elav Teadus — populaarteaduslik seeria, mis oma sisult seisab paremate välismaa sellelaadiliste väljaannete tasemel. Ainevalikult on ta vägagi eluline ja huvitav haritlasele ja esitusviisilt arusaadav ka algkooli lõpetajale. Moodsast kodukorraldusest praegusaja maailmapoliitikani, kosmose ääretusest üherakulise olese abitute liigutusteni ulatab ta valdkond: kõige mitmekesisemad vaimu- ja loodusteadused leiavad peamiselt eesti teadlaste poolt usaldatava esituse asjatundliku toimetuse juhatusel. Varustatud rohke pildimaterjaliga ning rõõmsate värviliste kaanetega, ilmub aastas 12 ca 112-lk. raamatut, à 1 kr., ette tellides **9 kr. aastakäik.**

Suurmeeste Elulood — biograafiline seeria, mis tutvustab maailma suurte isikute elu ja loomingut lapsepõlvest surmani, näitab võitlusi ja raskusi, võõraid maid ja rahvaid ja ajaloolisi aegu põneval ja kaasahaaraval kujul. Peale teadmiste rikastamise annavad elulood usku ja julgust ellu; väga tihti on kuulsaid mehi võrsunud kehvadest oludest ja nende elukäik on heaks eeskujuks igapähele. Aastas ilmub 6 piltidega umb. 150-lk. raamatut, ette tellides **7 kr. 50 s. aastakäik.**

Maailmakirjandus — ilukirjanduslik tõlkeseeria maailmakirjanduse klassilisist teoseist nii proosas kui värsis. Ta koosseisu kuuluvad tööd, mida loetakse suuriks vaimseiks väärtusiks kõigi rahvaste juures, mis on alussambaiks Euroopa kultuurile ja mida õpitakse koolides. Teoste ainult nimepidi tundmine nende kättesaamatuse tõttu võõras keeles võib alles nüüd muutuda nende sisuväärtusest osa saamiseks; liiati nende tõlkijad valitakse parimate asjatundjate hulgast. Arvustus ongi MK esimesele, 1936. aastakäigule andnud täie tunnustuse. Aastas ilmub 6 umb. 300—600-lk. raamatut, à 3 kr. 75 s. — 6 kr., ette tellides **18 kr. aastakäik.**

Eesti Kirjandus on kuukirjaks kõigile neile, kes huvituvad kirjanduse, keele, kultuuriloo, rahvaluule- ja -teaduse küsimustest ja kes soovivad kursis olla ilmunud raamatutega. Olles eesti suurimaks kirjandusekäsitlejaks ja -arvustajaks, kannab ta kokku varanduse, mida võib tarvis tulla igal ajal — nüüd ja 10 ja 100 aasta pärast. Lisana ilmuvas „Eesti raamatute üldnimestikus“ on toodud hoolas bibliograafia kõigist Eestis ilmunud (ja Nõukogude Vene eestikeelseist) trükiseist. Aastakäik 12 nr-t, à 50 senti, ette tellides **5 krooni aastakäik.**

EESTI KIRJANDUSE SELTS

Tartu, Aia 19, tel. 6-01. posti jooksev arve 20-36.